

36. PETITIE AAN DE KEIZER (1 september 1804)

De dood van Notaris Van Autgaerden en het Concordaat van Napoleon hadden te Hoegaarden veel goedgeemaakt, want nu stond zijn jonge en minder ervaren zoon als "Maire Provisoire" aan het hoofd van de gemeente. De oude Sansculotten, die een eeuwige haat koesterden tegenover alles wat naar het Oud-Regiem rook en blind gebleven Jacobijnen, stonden eerder wat wantrouwig ten opzichte van de zoon van hun oude leider, die alles in een enkele oogwenk had omgegooid en toenadering scheen te zoeken met de oude vijanden. Maar Van Autgaerden kon nu toch rekenen op de steun van de gewezen Conspi-rateurs uit de Geslachten, ofschoon deze nog een laatste betrachting koesterden, namelijk "de successie van hun macht in eigen kring verzekeren" (la succession du Pouvoir dans leur propre entourage).

Zij die door alle middelen de Republiek hadden bestreden, beschouwden Napoleon als "Verlosser", wjl de getrouwen van het eerste uur en vrienden van de oude Kanton-Commissaris, hem als een "Pauvre arrivist" betitelden. De rollen waren omgekeerd.

Maar eender wat, door de persoon van Van Autgaerden waren de oude Schepen-families terug aan het bewind gekomen en dit bewind zouden zij nu angstvallig weten te bewaren. Het plan van "la Reprise du Pouvoir" door Dr. Henri Van Nerum en Jacobus Van Nerum ontworpen, was volledig gelukt. Zij hadden de zoon van Van Autgaerden in hun macht. De Samenzwering zegevierde, niettegenstaande ex-Griffier Sweerts en oud-Kapucijn Sweerts deze mening niet deelden en eerder een afwachtede houding aannamen. De Conspiratie werd in elk geval einde 1804 ontbonden met de eindwoorden van Deken Sweerts "La sagesse ordonne la disjonction de nos rangs qui ont semés le desordre parmi nos adversaires".

Zij schonken gratie aan de oud Municipalen, maar bleven hen met de vinger nawijzen als "Vuile Sansculotten". Een nieuw tijdperk brak echter aan, want nu moest Van Autgaerden zijn taak opnemen en het bewijs leveren van bekwaamheid, goede wil en uitvoering van het minste kwaad.

Op 9 februari benoemde hij zijn vriend Arnold Adams als Maire-Adjoint en liet dadelijk een nieuwe inventaris opstellen van het gemeente-archief, want de Kantonale Raadsregisters waren aan Tienen afgestaan. Nopens de gemeenteregisters schreef hij nochtans op 15 februari het volgende : "La Commune è prouvée par l'inventaire des archives trouvées au greffe de l'Ancien Régime que des pièces dans les dits registres n'existent point" (1). Hij zinspeelde op de in 1795 door ex-Griffier Sweerts achtergehouden archiefstukken, maar ging niet verder op de zaak in en trok een lijn achter het verleden, ofschoon tussen Sweerts en Van Autgaerden, een vlek van de oude vete was blijven bestaan.

Op 20 februari (30 Pluviose An XII) legde hij een voorstel van juni 1803 terug ter tafel , om op de kosten van de gemeente de kerk volledig te laten herstellen. Het voorstel werd goedgekeurd tot grote voldoening van de parochianen. En dan kwam het geval van de Pastoor en de Onderpastoor ter sprake. Van Autgaerden wilde hun terug in bediening stellen en door de overheid laten benoemen en betalen.

Maar Deken Sweerts bleef weigeren om de "belofte van trouw" uit te spreken. "Ik beloof alleen trouw aan God" was zijn antwoord. Doch Van Autgaerden had het gebaar van Sweerts niet vergeten tegenover zijn vader en wilde hem erkentelijk zijn. Hij liet de overheid weten, dat de Pastoor voldaan had aan de vereiste verplichtingen "satisfait aux prescriptions". De Aartsbisschop bekrachtigde de wederaanstelling. Deken Sweerts en zijn Onderpastoor namen alsdan hun "officie" terug op en ontvingen een jaarwedde van 700 fr. voor de Pastoor, 300 fr. voor de Onderpastoor en een huurgeld van 300 fr. voor de Pastorij, te storten aan de toenmalige eigenaar Paillet uit de Geslachten (de gemeentesecretaris trok toen slechts 380 fr.)

Tot kerkmeesters werden benoemd : Henri Norbert Nijs (oud bijzitter van de Vrederechter en ex-geheimschrijver van de Samenzwering), Henri Lowet (gewezen immigrant, afstammeling uit de Geslachten, lid van de vroegere Conspiratie en deel uitmakend van de Gemeenteraad), en Jean Baptist Van Autgaerden zelf (Maire-Provisoire).

(1) Al deze aanhalingen staan vermeld in het nagelaten archief van de oude conspiratie

De plechtige heropening van de St. Gorgoniuskerk ging door de eerste zondag van maart 1804, onder grote volkstoeeloop. Die dag hadden echter enkele Fransgezinden zich op de Plaats verzameld en onlusten trachten uit te lokken met gelovigen die zich ter kerke begaven. Zij schreeuwden "weg met de kerkuilen, vivat de Sans-Culotten". Pierre Peeters uit Houtem, vader van vijf kinderen, die een vuurwapen bij zich had, werd aangehouden, maar Van Autgaerden kwam tussen om hem te redden, ofschoon hij geen al te goede reputatie had.

Op 21 april waren de gardes Bartholomeus Stryckwant en Mare Laurent er in gelukt te Outgaarden een deserteur aan te houden, die drager was van valse papieren. Van Autgaerden vroeg aan de overheid een beloning voor de ijver van zijn wetdienaars, maar hij kreeg ten antwoord, dat het geen deserteur was, ofschoon deze toch gevangen bleef.

De gardes spoedden zich ter plaatse en naderden omzichtig de woonst van Christiaens. Hij verschool zich in de schuur en wilde langs een muuropening ontsnappen ; maar werd gevat.

In mei had een zekere Rosin uit Heuret bij Neuville-le-Bois, die bij zijn oom te Folx-les-Caves verbleef, verwondingen toegebracht aan F.J. Flamand uit Hoegaarden, omdat deze hem als "sale wal Ion" en "vuile franskiljon" had verweten. Van Autgaerden stuurde klacht naar de overheid.

Te Hoegaarden ging het nochtans niet naar wens. De benoeming van Van Autgaerden tot "Maire" bleef bedenkelijk lang uit. Haperde er iets bij de hogere overheid, waar onbekenden hem hadden aangeklaagd, of scheelde er wat in de gemeente zelf? Van Autgaerden ging ten rade bij zijn kozijn Dr. Henri Van Nerum, in wie hij een groot vertrouwen stelde. Samen besloten zij een petitie op te stellen.

Einde augustus 1804 was de petitie klaar en ging gepaard met een gelukkig toeval. Napoleon, alhoewel nog niet gekroond, doch reeds tot Keizer uitgeroepen, werd voor de tweede maal te Tienen verwacht.

Twee maanden later nochtans, op 15 Brumaire An XIII (6 november 1804) werd Jean Bapt. Van Autgaerden, ingevolge een "missive" van Legras, Generaal-Secretaris van de Prefectuur, officieel tot "Maire" ingesteld en legde de eed af.

De Keizer scheen wel degelijk de petitie te hebben gekregen en er dadelijk een gunstig gevolg aan gegeven. Die dag werd er uitbundig in de Mairie van Hoegaarden gevierd en zal brouwer Van Nerum wel zijn beste bieren hebben aangevoerd, want zijn dochter Francoise was nu immers "Eerste Dame" van Hoegaarden geworden.

En ook op 11 Primaire XIII (2 december 1804) zal er in 't Nieuwhuys wel gevierd en gedronken zijn geweest op de gezondheid van Napoleon, die in de Notre Dame te Parijs, tot Keizer was gekroond, want Van Autgaerden was "par la force des choses" Napoleon-gezind geworden. Hij voelde zich Fransman "à la mode d'Hougaerde" maar geen "Sansculot-inconditionné" (een veelbetekende uitdrukking).

En weldra zag Van Autgaerden groot. Hij wilde de gehuchten Overlaar, Rommersom en Bost, die bij vergissing van "Le Comité du Salut Public" in 1795 van het moederdorp waren afgescheiden, terug bij Hoegaarden krijgen. In 1801 had zijn vader hiertoe reeds een eerste poging gedaan. En bovendien wilde hij zijn gemeente ook tot stad verheffen, onder voorwendsel dat de ingezetenen er meer rechtstreekse en onrechtstreekse belastingen betaalden dan deze van de steden Waver en Geldenaken. Het eerste punt werd op de lange administratieve wachtlijst gesteld, terwijl het tweede verworpen werd, wegens het ongunstig advies van het Kanton Tienen.

In 1805 vroeg hij ook de toelating om de graan- en houtmarkt, die in 1801 door zijn vader waren ingesteld, opnieuw op de woensdag te mogen houden (i.p.v. op de zondag) zoals onder het Oud-Regiem en om de jaarlijkse foer te mogen laten doorgaan op de maandag van de grote kermis van Hoegaarden.

Dan ging de Maire over tot de inrichting van zijn stal. In maart 1805 vroeg hij twee nieuwe Raadsleden te mogen benoemen, ter vervanging van de overleden Henri Lowet (+ 9 november 1804) en Antoine Brasseur (reeds sinds 3 mei 1802 gestorven, maar nooit vervangen). De nieuwe Raadsleden waren Dr. Henri Van Nerum en Libert Geerts, beide uit de Geslachten en oude conspirateurs.

Laatstgenoemde had in samenwerking met de Samenzwering, de terugkoop van het Klooster helpen verwezenlijken. Hierdoor zag de gemeenteraad er op dat ogenblik als volgt uit :

Maire Jean Bt. Van Autgaerden, Secretaris T.H. Putzeys, Voorzitter Fr. Berwouts.

Raadsleden Henri Nijs, Dominique Gentil, Joseph Schoensefters, Not. Jean Henri Lintermans,

Henri Van Nerum en Libert Geerts. Dat maakte 4 man op de 9 uit de Geslachten, genoeg maar niet voldoende om alles voor het zeggen te hebben.

Als nieuwe kerkmeesters werden in september aangesteld : Jacobus Van Nerum (ter vervanging van Van Autgaerden), Fr. Berwouts (in de plaats van Norbert Nijs die met de Maire op geen goede voet leefde) en Jean Stockmans (ter opvolging van Lowet). Weduwe Janssens weigerde hun echter de registers van de kapel van Houtem die zij in 't bezit hield, af te staan, maar onder bedreiging van Van Autgaerden bezweek zij.

De doctrine van "het minste kwaad" zoals de politiekvoering van Van Autgaerden werd genoemd, paste hij op zijn "hoegaardse manier" toe tzt. "met dubbel mes" en zeer omzichtig, om zich zelf niet te verbranden. Langs de ene kant wilde hij het Consulaat trouw dienen, om zijn machtspositie niet in gevaar te brengen, maar langs de andere kant trachtte hij zich bij zijn volk geliefd te maken. In het diepste van zijn hart was hij nochtans Revolutionair gebleven en had iets van die koppige aard van zijn vader overgeërfd, wat hij wilde verbergen, maar dat toch soms de bovenhand nam.

En anderzijds trad hij in zekere gevallen spontaan en rechtstreeks tegen de "Constitutie" op.

Deze dubbelzinnige houding blijkt duidelijk uit een brief die hij op 11 september 1805 naar zijn vriend, de Maire van Gent, stuurde (en niet naar de Overheid van het Departement zoals het gebruikelijk was). In dit schrijven meldde hij dat de genaamde Everard Bonjan uit Hoegaarden, voortvluchtige Conscrit van het jaar IX, zich in 't bezit van een vals paspoort, in de stad Gent .verschool. Hij verzocht aan de Maire om belanghebbende te laten aanhouden en naar Brussel te brengen bij de Recruiteringsofficier aan deze laatste verklarend dat Bonjan zich vrijwillig had aangemeld (teneinde diens straf te verzachten en hem te sparen van de "Ijzers" of "la peine du boulet").

In 1805 trok ook zijn jongste schoonbroer Francis Van Nerum (zoon van Jacobus) een slecht nummer bij de loting uit. Van Autgaerden kon hem bij de militaire dokter Colas laten afkeuren, omdat hij te klein was (1,64 m.), ofschoon mannen van kleine gestalte als Voltigeurs werden opgeleid. En ook Henri Dehennin, die aangehouden werd, kwam vrij door tussenkomst van de Maire.

Dezelfde vriendjespolitiek als deze die hij aan de Maire van Outgaerden had verweten.

37. HET NOODZAKELIJK KWAAD (oktober 1805)

Op 15 oktober 1805 was Deken Jan Hubert Sweerts, in de ouderdom van 53 jaar, na een lange ziekte overleden.

Het volk treurde, want met het heengaan van hun geliefde herden, vreesden de mensen dat ook de Eredienst weer zou afgeschaft worden te Hoegaarden. Maar vier dagen later kwam reeds de nieuwe Pastoor toe, namelijk Guillaume Joseph Vandenputte, Onderpastoor in St. Germanus te Tienen, zodat het geloof er niet onder leed.

Wegens de slepende ziekte van Sweerts, had de Aartsbisschop zijn plaatsvervanger reeds een tijdje voorzien, want Hoegaarden was te belangrijk als parochie om zonder bediening te blijven.

Doch in september, ziek te bed liggend, had Sweerts als laatste betrachting, tot de heroprichting van de Confrerie der V

Geslachten verzocht. Zijn wens, die de verdere politiekvoering te Hoegaarden nog lange jaren zou beïnvloeden, werd ingewilligd.

De Geslachten kwamen samen en verkozen Jacobus Van Nerum tot hun Hoofddecken, Oud-Kapucijn Jacobus Sweerts als Onderdecken en Jean Henri Lintermans als Raadsheer.

Na 10 jaar onderbreking omwille van de Franse Revolutie, hernam het Gilde-léven al zijn vroegere luister.

Maar in de schoot van de Confrerie ontstond, voor de eerste maal sedert haar bestaan, een Privaat-Raad, een soort van autonome geheime Raad, om achter de schermen de politieke touwen in handen te houden.

Tot deze Raad behoorden :

- Jacobus Van Nerum (Hoofddecken der Geslachten*en schoonvader van Van Autgaerden)
- Servais Coenegras (Bijzittend Eredecken van de Confrerie en een der rijkste grondbezitters van het dorp)
- Oud-Pastoor Henricus Van Nerum (dienstdoende Mombaarvader der Geslachten, broeder van Hoofddecken en aanverwante oom van Van Autgaerden)
- Dr. Henri Van Nerum (kozijn en vertrouwensman van Van Autgaerden en lid van de gemeenteraad)
- Not. Jean Henri Lintermans (Raadsheer in de Confrerie, aanverwante kozijn van Van Autgaerden en lid van de gemeenteraad).

Alleen de Sweertsen ontbraken, om rede dat er tussen Van Nerum en Sweerts,...nopens de benoeming van Vandeputte tot Pastoor van Hoegaarden, geschillen waren gerezen in de Confrerie (zie Familieschoon nr. 146 van 1982 blz. 1555).

Dat waren de "grijze Eminenties" waar de Maire kon ten rade gaan, als hij problemen had, zodat men zich kan afvragen, of het niet deze vijf waren die over Hoegaarden regeerden, in plaats van de "Municipale Raad".

De Privaat-Raad had zich volgende hoofddoelen gesteld :

- 1- Van Autgaerden naar hun wetten doen dansen, want ofschoon niet zo hardnekkig als zijn vader, toch liep Van Autgaerden nog te fel in het spoor van de Republikeinse leer en handelde nog te^zeer naar eigen goeddunken zodat hij nog niet was, wat de Geslachten van hem hadden verwacht.
- 2- De vijfjaarlijkse verkiezingen in hun voordeel regelen, om de meerderheid in de gemeenteraad te behalen, door infiltratie van eigen mannen.
- 3- De successie van de Macht verzekeren, om het Burgemeesterschap van Hoegaarden door alle middelen, zolang mogelijk in eigen kring te houden en op voorhand de toekomstige "Maire" te bepalen.

Zij noemden hun plan zelf "een noodzakelijk kwaad", zodat zij wel goed beseften hoever zij het dreven.

En Van Autgaerden, zonder goed te beseffen wat de Raad beoogde, schonk vertrouwen aan deze Raadgevers en viel volledig in de greep van de Geslachten, die opnieuw te Hoegaarden, het goede en slechte weder begonnen te bepalen, alles natuurlijk buiten de weet van de buitenstaanders.

De ziel van deze Privaat-Raad was vooral Dr. Van Nerum, in wie Van Autgaerden nog een groter vertrouwen stelde en die hij als "un appui solide" bestempelde, om zijn machtspositie te handhaven.

Wat vader Van Autgaerden had bekampt en geweerd, werd door zijn zoon terug ingevoerd en gewild, namelijk het "Machtsmonopolium".

Het onverklaarbare vertrouwen in Dr. Van Nerum vindt zijn antwoord in het feit, dat de dokter 17 jaar ouder en dus meer ervaren was dan zijn jonge kozijn, maar bijzonderlijk omdat de 44-jarige dokter intieme betrekkingen onderhield met zijn jonge en knappe 22-jarige nicht Marie Van Autgaerden, zuster van de Maire.

Deze verhouding was begonnen rond 1805 en zou pas 25 jaar later door een berekend geldhuwelijk worden besloten. Maar de invloed die Dr. Van Nerum op Van Autgaerden uitoefende, was zeer groot.

Op 28 Primaire An XIII (18 december 1805) werd voor de laatste maal in de registers der Beraadslagingen van de Municipaliteit, de Republikeinse kalender gebruikt, en alle gewoonten uit de tijd van de Directoire verbannen, om voortaan een grote aandacht te besteden aan de Keizer.

De Maire liet deze door zijn secretaris als volgt beschrijven : "la personne Sacrée de son Empereur, qui ne veut que le bonheur de ses Peuples" en ook als "Redder van 't Menschdom".

Van Autgaerden had aan Napoleon immers zijn benoeming te danken.

Begin van het jaar 1806 en naar het voorbeeld van de Confrerie der V Geslachten, werd ook het Genootschap der XII Apostelen terug in het leven geroepen. Tot Mombaarvader kozen zij Henri Norbert Nijs (oud bijzitter van de Vrederechter, gewezen gemeenteraadslid en geheimschrijver van de Conspi-ratie). Opvallend is hier ook het feit dat Henri Rouvroye terug bij de Apostelen werd opgenomen. Hij was immers de man geweest van Not. Van Autgaerden die al zijn haat tegen God en kerk had gespuwd. Heeft hij misschien spijt gehad van wat gebeurd was ?

Nijs had zijn geheimschriften beëindigd met een overzichtelijke synthese van 17 jaren "swaeren tyd" (1789-1806).

Een exemplaar hiervan werd aan de Geslachten overhandigd en het andere bij het archief der Apostelen gevoegd.

Dank zij deze en andere memories, bleven vele bijzonderheden over de Franse tijd bewaard. In zijn synthese schreef

Nijs de onderlinge haat en het verraad tussen de mensen, de achtervolgingen, de oorlogsellende, de armoede, de plagerijen, de afschaffing en het verbeurd verklaren van geestelijk goed, de verbanning en terechtstelling, de kerkvervolging en de onderduiking, het bestaansverbod van gilden en broederschappen en de opkomende macht van Napoleon

(Kopij van deze synthese verscheen in ALPAIDIS nr. 43 van 1976, blz. 12 & 13).

Doch de moeilijkheden waren niet gedaan.

In juli 1806 kreeg Van Autgaerden het aan de stok met Pastoor Damsin, die als opvolger van Pastoor Van Billioen, de dorpen Hoxem en Oorbeek bediende.

Damsin ontbood de inwoners van beide dorpen en kwam met hen overeen, dat hij zijn "officie" zou uitoefenen voor 800 fr. per jaar, som die gezamenlijk door de inwoners van beide dorpen zou betaald worden, hetzij 500 fr. door Hoxem en 300 fr. door Oorbeek. Na enkele tijd weigerde hij echter zijn

bediening te Hoxem verder te zetten, waarvoor hij nochtans betaald was geworden.

Als voorwendsel bracht hij in, dat de Pastoor van Hoegaarden voor de bediening van een enkele kerk

700 fr. kreeg, geld dat niet uit de zak van de inwoners kwam, terwijl hij slechts 800 fr. had voor twee kerken. Hij hield echter geen rekening met het aantal parochianen en vroeg aan Van Autgaerden een supplement van 300 fr. dat hem werd geweigerd.

Daarom nam Damsin zich stellig voor, Hoxem doodeenvoudig te laten vallen, waarop de ingezetenen zich tot de Aartsbisschop richtten en een plaatsvervanger vroegen voor hun kerk en die zij zelf uit eigen zak wilden betalen. De Aartsbisschop gaf hierop geen gevolg en dreigde zelfs de kerk voor goed te sluiten.

Hierdoor voelde Damsin zich sterk en verbood er alle erediensten, zodat te Hoxem geen enkele bediening meer doorging. En bovendien liet hij het volk van Hoxem ophitsen tegen Van Autgaerden, door hem als "Anti-Christ" te bestempelen en het gerucht te laten verspreiden, dat de doden van Hoxem, zonder Sacramenten, met een haak in de kuil zouden geworpen worden.

Van Autgaerden gaf aan Damsin het bevel om Hoxem terug te bedienen, een vervanger aan te stellen of de ontvangen 500 fr. weer te schenken en dreigde hem aan te klagen bij de wet. Damsin bezweek en in december kwam het tot een verzoening tussen de Pastoor en de inwoners van Hoxem. De kerk werd opnieuw open gesteld en de erediensten hernomen.

Rond diezelfde tijd schreven de bierhandelaars van Hoegaarden, waaronder -Jacobus Van Nerum, de klerk-ontvanger Hocquart, die te veel taks inde en deze niet in zijn registers schreef, maar in eigen zak liet verdwijnen. Van Autgaerden liet een onderzoek instellen en daagde op 28 augustus 1806 Hocquart voor het Gerecht. Achter alles stak de Privaat-Raad, die in 1806 er in gelukt was, Servais Coenegras en Servais Sweerts bij de gemeenteraad te laten binnendringen, zodat zij nu met 6 tegen 5 in de meerderheid stonden.

Op 1 maart 1807 werd de organist en onderwijzer Minten ziek en stierf te Langdorp, zodat de lagere Gemeenteschool, waar een honderdtal kinderen waren, moest gesloten worden. Op dat ogenblik bestonden de Broederschool en het Kloosteronderwijs nog niet te Hoegaarden.

Van Autgaerden deed onmiddellijk het nodige, zodat Minten vervangen werd door Ant. Joseph Jacops, die in het pensionaat van Oorbeek onderwijs gaf. Anderzijds kweet de gemeentebode zich niet meer van zijn taak en liet deze door anderen uitvoeren, maar bleef de wedde opstrijken. Hij werd door Vandendaelen vervangen.

Van Autgaerden was fier op zijn dorp, want in een schrijven aan de Minister voor het Binnenland van 20 februari 1806 had hij Hoegaarden beschreven als "si interessant par sa beauté, sa population, son commerce de bierre et l'industrie de ses habitants" en op 28 oktober 1807 noemde hij de kerk "une des plus belles du Departement de la Dyle".

Einde 1807 kreeg hij nog een paar moeilijke gevallen op te lossen, die hem echter fataal zouden worden. Napoleon was sinds 1805 terug ten strijde getrokken. Op 2 december 1805 won hij de bloedige slag van Austerlitz, bezette Wenen, versloeg de Oostenrijkers en verdreef de Russen.

In 1806 vocht hij te Schleitz, Saalfeld, Jena en Auerstadt, dreef de Pruisen uiteen en trok Berlijn binnen. In 1807 streed hij te Eylau en Friedland en bezette Dantzig en Königsberg, waardoor hij de Pruisen tot een verdrag dwong. Maar zijn oorlogen vergden een grote hoeveelheid soldaten, zodat de druk op de Conscriptie fel toenam en de Burgemeesters, die hun plicht niet deden met aanhouding werden bedreigd.

Reeds 7 Hoegaardiërs waren op vreemde slagvelden of in Militaire Hospitalen gestorven, zodat een groot aantal Conscrits (lotelingen) onderdoken en de desertie toenam. De Overheid vaardigde het bevel uit, om de eigendommen en goederen van de ondergedokene en voortvluchtige soldaten en ook deze van hun ouders te onteigenen, want Napoleon was bezig met de bezetting van Portugal en bedreigde Spanje, waardoor hij steeds meer en meer manschappen opeiste.

Te Hoegaarden wist de Municipaliteit geen weet meer met de Conscrits, die zich door alle mogelijke middelen aan de bloedwet trachtten te onttrekken, waardoor Van Autgaerden aan een aanhouding bloot gesteld werd.

Op 7 november stuurde hij 14 namen van "refractaires" en "deserteurs" naar het Prefecture, waarvoor hij de onteigening

van hun goederen vroeg (zie ALPAIDIS nr. 51 blz. 25). Dit lokte vanwege de inwoners een grote misnoegdheid uit, hetgeen zijn populariteit aanzienlijk deed dalen, temeer dat hij Pierre Uyttebroeck (conscrit van het jaar 1807) en de zoon van Municipale Agent Henri Nijs, die Conscrit was voor het jaar 1808, had laten reformeren. Deze vriendjespolitiek compromiteerde aanzienlijk zijn volgend mandaat en hiertegen vermocht zelfs de Privaat-Raad niet het minste, of heeft deze doodgewoon laten begaan.

In februari 1808 kreeg Van Autgaerden nog een laatste netelige zaak op te lossen. Een natuurlijke zoon bood zich op de Mairie aan om te trouwen. Zijn geboorte-akte luidde : Anno 1765, 27 majus bap. est Carolus, filius naturalis uti declarat abstetrie Caroli Damsin et Anna Gertrudis Taelemans, Solitorum".

De vader, rechtstreeks kozijn van Gertrude Taelemans, had in zijn leven nooit zijn natuurlijke zoon willen erkennen, maar de zoon eiste met aan drang de naam Damsin te dragen. De familie Damsin verzette zich met kracht tegen deze eis, terwijl zij zelfs de geboorte-akte in twijfel trok, omdat deze tegenstrijdig was met zowel de oude als de nieuwe gebruiken, namelijk "dat de naam van de vader nooit in een akte mag voorkomen, als hij zijn natuurlijk kind niet erkent.

Er was zelfs sprake van valsheid in geschriften in 1765 in de ParochieRegisters begaan door de toenmalige Pastoor Henricus Sweerts. De familie Damsin, onder impuls van Pastoor Damsin uit Oorbeek vroeg zelfs rechtzetting van de akte.

Van Autgaerden en zijn ploeg weigerden op de eis van de natuurlijke zoon in te gaan, maar liet de geboorte-akte niet wijzigen, ofschoon deze wel degelijk vals was, want toen Anne Gertrude Taelemans in 1771 een tweede natuurlijke zoon baarde, werd deze onder de naam Henri Taelemans als "fil s illégitime" van Gertrude Taelemans in de registers geschreven (f° 809).

Het resultaat was dat Carolus weigerde te trouwen, omdat hij de naam van "Damsin" niet mocht dragen, niettegenstaande hij in de volkstelling van 1796 onder deze naam ingeschreven stond. De familie Damsin zegevierde, maar het werd bijna een schandaal in het dorp, omdat de Maire een huwelijk had geweigerd.

Waarom heeft Van Autgaerden op dergelijke wijze gehandeld ? Wilde hij op het einde van zijn mandaat, waarvan hij toch wist dat alles verloren was, zich nog een laatste maal wreken op de Sweertsen, die uiteraard toch de aartsvijanden waren geweest ? Of heeft hij door deze handeling zich met de familie Damsin willen verzoenen ?

Een zaak is zeker, namelijk dat Van Autgaerden, voldoende wist dat de naam van zijn geslacht meer dan lang genoeg te Hoegaarden had weerklonken (van 1789 tot 1808) en dat zijn populariteit een einde had genomen. Dat fenomeen was ook aan de Geslachten niet ontgaan, die in het kader van het "successieplan" een nieuwe kandidaat op de voorgrond hadden gebracht, namelijk Dr. Henri Van Nerum, die zij overigens reeds lang tot het Burgemeesterschap hadden voorbestemd.

En het was inderdaad Henri Van Nerum die bij de verkiezingen van december 1807 de meeste stemmen had. De Geslachten, zeker niet benauwd voor intriges, hadden uiteindelijk hun doel bereikt, want één van hun afstammelingen kwam nu aan de macht.

38. DE SUCCESSIE (1808 - 1814)

Chaban, Prefect van het Dyle Departement had op 25 maart 1808 Dr. Henri Van Nerum tot Meier van Hoegaarden benoemd en in april legde hij de eed af "Je jure obéissance aux Constitutions de l'Empire et fidélité a l'Empereur". Zijn plechtige instelling ging gepaard met een grote feestviering in het Nieuwhuys, die door zijn nichtje Elisabeth Van Nerum (getrouwd met Constant Vandertaelen) beschreven werd als "une orgie de joie".

Zijn voorganger Van Autgaerden die als "homme de paille" gediend had om de overgang te bewerken tussen de terreurperiode en de normale tijd, legde zich deemoedig neer bij de wil van het volk.

Hij trok zich terug uit het politieke leven en liet de gemeentezaken in handen van zijn kozijn.

Hij was de schakel geweest tussen de slechte en de betere tijd. Onder zijn doctrine van "het minste kwaad" was de Sansculottengeest wat afgekoeld, maar zeker niet verbannen, want in de streek van Hoegaarden waren vele Fransgezinden gebleven, of beter gezegd "haters tegen het oud bevoorrecht stelsel".

Maar langs de andere kant, waren er nog meer, die het aan den lijve ondervonden hadden en zich tegen het Franse Regiem hadden gekeerd. En het was juist deze massa die door de Geslachten werd bewerkt, om opnieuw de macht in handen te krijgen.

En niet alleen hun "Faconnage des Elections" maar ook hun successieplan was gelukt, spontaan of bedenkelijk, gewild of listig voorbereid, maar in alle opzichten geslaagd, ten voordele van Dr. Van Nerum, die nu echter moest tonen wie hij was en wat hij kon, ten einde zijn aanhangers niet te verliezen en zijn tegenstrevers te winnen.

Hij moest rechtzetten wat krom was en vele wantoestanden, van vroeger geschonden wetten, in hun recht herstellen, zonder nochtans zich zelf te verbranden. Hiervoor besloot hij "une prudence de redressement et de limitation de dégât", (rechtzetting en schadebeperking) toe te passen.

Zijn eerste werk echter was de Confrerie der V Geslachten terug onder de officiële bescherming van de gemeente te stellen en hij nodigde de gilde-afgevaardigden op de Mairie uit, om dit te bekrachtigen.

Dan wilde hij het verstokte "Jacobisme" uit zijn omgeving weren en lokte vrijwillig het ontslag uit Van secretaris Trudo Hubert Putzeys (voormalig Vrederechter.), die Hoegaarden verliet en op 25 april reeds vervangen werd door de 30-jarige Philippe de Zangré. Dit was een intieme vriend van Van Nerum, die als rentenier op het Kasteel van Lummen bij de Graaf d'Astier verbleef. Het was een wijs man, met mooi schrift, grote orde en een helder administratief doorzicht. Tot Adjunct Meier benoemde hij op 12 oktober 1808 Henri Groetaers, een andere zeer betrouwbare vriend, 42 jaar oud en schoonbroeder van Henri Van Nerum, die in 1797 de bijl had verschaft om de vrijheidsboom door te hakken en kozijn was van de Maire.

Verder bleven Lintermans, Coenegras, Geerts en Sweerts tot de gemeenteraad behoren, waaruit echter Gentil was verdwenen, zodat zij nu met 7 tegen 3 in de meerderheid waren. De zogezegde oppositie bestond uit H. Nijs, Fr. Berwouts en J. Schoensetters, ofschoon deze zeer gematigd waren geworden.

En in november 1806 versterkte Dr. Van Nerum zijn Raad nog met Martin Stockmans (oud Conspirateur), om wiens persoon de troebelen van 1789 waren uitgebroken en Notaris Jean Robert de Hennin (de man die in 1795 achter ex-griffier Sweerts had gestaan, bij de opeising van het Regentie-archief). Dat maakte 9 tegen 3.

Verder werden Hughes Loyaerts als "receveur-percepteur" (ter vervanging van Jean Philippe Putzeys) en Lints als "receveur-particulier" aanvaard. De wetdienaars Francois Vandenbempt (chef van Politie en Patrouilles) Bartholomeus Strijckwant en Laurent Mare (gardes) bleven in dienst. Ook Jacops werd als onderwijzer in dienst gehouden, Vandendaele als gemeentebode en Henri Gilis als grafdelver, doch met de bijkomende taak van "uurwerk opwinder" belast.

Omringd van deze groep medewerkers en personeel, oefende Van Nerum zijn mandaat en rechtzettingsbeleid uit. Hij was onverbiddelijk, handelde volgens eigen zin en botste vaak met zijn Raadsleden. Doch hij bereikte wat hij zich ten doel had gesteld en aan het volk had beloofd, namelijk recht zetten wat krom was en schade beperken waar het kon. Het verbeterde menige fout. De Privaat Raad stierf na 3 jaar bestaan reeds uit. Het had overigens nog weinig zin. De drie hoofddoelen waren bereikt, terwijl drie van zijn leden in de Gemeenteraad zetelden (Van Nerum, Coenegras en Lintermans), deze moesten nu maar zelf voor de voortzetting van het "successieplan" zorgen, want de Geslachten hadden ondertussen, met andere gerezen geschillen de handen vol.

Op 20 november 1808 was ex-griffier Sweerts overleden en werd onder grote volkstoeloop ten grave gedragen. Alleen Van Autgaerden ontbrak, hij was juist die dag op reis voor zaken. Maar een erger geval deed zich voor. Ex-Kapucijn Sweerts had moeten onderduiken. Hij was naar Walsbergen getogen, om zich in 't Kasteel van 't Serclaes te verschuilen. Een nieuwe samenzwering was rond 1807 ontstaan, door ex-kapucijnen geleid, die overal schriften uitgaven gericht tegen het Concordaat in betrekking met de nieuwe Keizerlijke Katechismus en waarin ook de oorlogszuchtige Napoleon als "Tyran" aangeklaagd werd. Bijzonder rond Tienen waren deze geheime schriften talrijk, zodat ook daar de meeste huiszoekingen bij geestelijken en in postburelen plaats greep. De priesters door angst aangegrepen doken terug onder zoals in de Besloten Tijd. Bovendien waren voortvluchtige Conscrits andermaal naar de bossen getogen en vielen opnieuw de posten van gendarmen aan. In de nacht beslopen zij de dorpen om de Fransgezinden te terrorizeren en waren ook op Hoegaarden afgezakt, waar de huizen van Van Autgaerden, Nijs e.a. besmeurd werden.

Deze oproerlingen zouden in verbinding hebben gestaan met de leiders-Kapucijnen, waarvan Bacquevort uit Gembloux en Michiels uit Leuven, die sermoenen tegen de nieuwe Godsdienst hadden gehouden, reeds van in 1807 waren aangehouden. Doch op 11 juni 1808 werd ook ex-kapucijn Steenacker uit Tienen gearresteerd, die enkele dagen later in zijn cachot overleed. Sweerts stond met deze laatste in contact en vreesde dat hij voor zijn dood zou gesproken hebben, zodat hij uit vrees en voorzorgsmaatregelen was ondergedoken.

Anderzijds bleven te Hoegaarden Pastoor Vandenputte en zijn Onderpastoor Stasseyne hun bediening ongestoord voortzetten. Hadden zij de belofte van trouw aan de Keizerlijke Katechismus afgelegd? Allerlei vragen rezen op, waardoor een wantrouwen oprees tegen Vandenputte.

Dit wantrouwen was echter fel opgeblazen geworden door de Geslachten, want van in 1805, bij zijn benoeming tot Pastoor van Hoegaarden door de Aartsbisschop was Vandenputte niet in de smaak der oude Schepenfamilies gevallen, en wel om volgende redenen:

- 1°) de pogingen om Jacobus Sweerts tot Pastoor te laten benoemen, waren mislukt;
- 2°) het Pastoorschap van Hoegaarden, was na 70 jaar, aan de Schepenfamilies ontglipt;
- 3°) Vandenputte was niet "docile" (volgzaam) genoeg om zich aan de wil der Geslachten te onderwerpen;
- 4°) hij was ook niet "subtil" (scherpzinnig) genoeg, om aan hun politiek-voering te beantwoorden;
- 5°) hij was te "obstiné" (koppig) om de gedragslijn van de Confrerie te volgen.

Van bij zijn aankomst te Hoegaarden reeds, was een wantrouwen tegenover hem opgerezen. Nochtans had deze Tiense Priester tijdens het Schrikbewind in het versteek geleefd, maar werd in 1801 aangehouden en naar Maubeuge gevoerd. Doch in tegenstelling met de andere priesters, keerde hij na enkele weken reeds weer vrij gelaten onder druk van het openbaar gevoelen tegen de godsdiensthaters, werd beweerd.

Kort na zijn vrijlating was hij bovendien op 11 juni 1801 reeds officieel tot co-adjutor in de St. Germanuskerk benoemd en op 17 december 1803 tot Onderpastoor aldaar aangesteld. Om promoties te bekomen en een "officie" te mogen uitoefenen moesten de priesters, ondanks het concordaat, toch de belofte van trouw hebben uitgesproken en de nieuwe Katechismus verkondigen, want niet overal was het gebeurd zoals te Hoegaarden tussen een Sweerts en een Van Autgaerden. Dat alles had achterdocht gebaard en was de oorzaak dat er een zeker wantrouwen was ontstaan.

De Geslachten hadden zich in elk geval voorgenomen, Vandeputte te kelderen. In 1810 zou Dr. Van Nerum, onder druk der Geslachten, zich naar het Bisdom van Mechelen en ook naar de Prefectuur hebben begeven, waar hij op diplomatische wijze de verplaatsing van Vandeputte bekwam. Op aanraden van het Bisdom bedankte Vandeputte op 11 september 1810 voor het pastoorschap van Hoegaarden en vroeg zijn overplaatsing naar Orsmaal aan. Jacobus Sweerts, die een paar maanden geleden zijn schuiloord had verlaten, werd ter zijner vervanging tot Pastoor van Hoegaarden aangeduid. Zeer bedenkelijk geval, temeer dat zijn benoeming nergens vermeld staat en hij in het Bisdom op geen enkele lijst voorkomt. En toch werd hij als Pastoor van Hoegaarden betaald. Door deze nieuwe overwinning hadden de Schepenfamilies terug de politieke en ook de kerkelijke teugels opnieuw in handen (zie Familieschoon n° 146 van 1982 blz. 1555).

Tijdens zijn Burgemeesterschap loste Van Nerum ook gedeeltelijk de meeste schulden en achterstallige betalingen af en beoogde hiermede de financiële gezondmaking van de gemeentekas. De geldschietters, die sinds 1790-1791 geen renten of terugbetalingen voor ingezette kapitalen hadden bekomen, noemden hem dan ook "un homme droit et résolu".

De grootste geldschietters uit die tijd waren :

- Oud-Pastoor Henricus Van Nerum en zijn zuster Clara en Catharina (beide uitgedreven geestelijken), die een kapitaal van 2.116,40 fr. hadden ingezet voor de reconstructie van de St. Gorgoniuskerk in 1758;
- Weduwe Henri Rega en erfgenamen, voor een geleende som van 5.070,29 fr. eveneens voor de ombouw van de kerk ;
- Theodore en Charles d'Oultremont de Warfusée, voor de ingestelde kapitalen van 23.703,70 en 9.481,48 fr. aangewend voor de aanleg van de baan naar Tienen in 1772 ;
- Marie Schepers uit Bossut (Wed. van Gregoire Van Dormael uit Beausart) , in naam van Anna Van Osmael (Wed. van griffier Servais Sweerts, vader van Antoon Balthazar en hertrouwde met een andere Gregoire Van Dormael die 5.000 florijnen (9.070,29 fr.) aan de gemeente had voorgeschoten, voor de baan naar Tienen (akte verleden in 1779 voor Not. Lintermans, de oude).

Dr. Van Nerum zuiverde ook achterstallige wedden aan, waaronder deze van 387 florins, 4 sous 1 liard (1.061,78 fr.) aan zijn oom Jacobus Van Nerum voor diens burgermeesterschap van de jaren 1780 tot en met 1782. In dit kader beweerde ook oud-Vrederechter en Secretaris Putzeys nog gelden te goed te hebben maar Van Nerum zegde dat het vals was en zij kregen niets. In 1810 paste de Maire de jaarwedde van zijn personeel aan. De Secretaris ontving 500 fr. (in 1812 tot 600 fr. verhoogd), de bode 172 fr., de garde 130 fr., de onderwijzer 50 fr., de uurwerkopwinder 70 fr., enz...

Anderzijds trad Van Nerum zeer beslissend op tegen wat hij noemde : "les indignes" t.t.z. deze die de wapens hadden gedragen tegen de Keizer (dus tegen het Consulaat en niet tegen het Directoire), tegen de geestelijke instellingen (en dat waren vooral de oude Sans-Culotten geweest), of zij die in dienst waren gebleven van een vreemde mogendheid (zulks na de staatsgreep van 1799).

Hij schafte gewoon hun renten en achterstallen af.

Het bilari voor het jaar 1808 werd afgesloten met 459,55 fr. boni, 1809 met 113,63 fr., 1810 met 103,50 fr., 1811 met 38,32 fr. en 1812 met 0 fr.

Ook heeft Dr. Van Nerum getracht, om de gehuchten Rommersom, Overlaar en Bost terug bij Hoegaarden te krijgen, poging die reeds door zijn voorgangers was ondernomen. Hij richtte zich rechtstreeks tot de Prefect die in een Besluit van 15 juni 1809 aan de gemeenteraad de toelating gaf, hiervoor te beraadslagen. Een bijzondere zitting greep hieromtrent plaats in de Mairie, bijgewoond door de voltallige Raad en een afvaardiging uit elk der drie gehuchten. Voor Bost was het zijn maire Servais Cluts, bijgestaan door een Raadslid, -voor Rommersom kwam maire Jean Bapt. Hubens (oud-griffier uit de Kantonale Raad en Notaris ten tijde van de Revocatie-akte van 1790), met de Raadsleden Henri Vandermolen en Ant. Joseph Collaert, terwijl Overlaar zijn maire Guillaume Delré en de Raadsleden Jan Van Elderen en Jean Bapt. Decoster had gestuurd. Zij kwamen overeen om de hereniging der drie gehuchten met het moederdorp terug aan te vragen en maakten een gedetailleerd rapport op. Helaas het zou nog tot in 1820 aanslepen alvorens de zaak geregeld werd.

Burgemeester Van Nerum wist ook zijn trouwste medewerkers te belonen. Notaris Lintermans Jean Henri werd in 1810 tot voorzitter van de Gemeenteraad benoemd, in 1811 was het notaris Jean Robert de Hennen en in 1812 kwam de eer toe aan Servais Sweerts, dus elk op hun beurt, terwijl hij in 1810 zijn vriend uit de oude Samenzwering Norbert Nijs tot voorzitter van de Kerkfabriek liet benoemen.

Net zoals Van Nerum de vertrouwensman en opvolger van Van Autgaerden was geweest, zo werd nu de Zangré de kandidaat nummer één, die hem eens als Maire van Hoegaarden zou opvolgen. Hij had immers door een berekend

huwelijk zijn secretaris aan zijn zuster Dorothée Van Nerum ((Wed. van ex-griffier Sweerts) gekoppeld door hem het Burgemeesterschap te beloven, zo hij Dorothée trouwde en dat geschiedde in 1810, waardoor hij terzelfdertijd bij de Geslachten opgenomen werd (zie Familieschoon nr. 142 van 1981 blz. 1499).

De Zangré was sinds 1808 ook lid van de Provinciale Landbouwcommissie van Brabant en opziener van Wegen en Bruggen. Hiervan maakte de Maire duchtig gebruik om te Hoegaarden, de bruggen en wegen te laten herstellen. Meester steenkapper Nitelet en kasseilegger Vandenbos bekwamen de adjudi-catie der wegen en Antoine Geenys werd met het onderschutten der bruggen en overgangen belast.

Onder Van Nerum werd ook de viering van de Feestdag van Napoleon, die sedert diens kroning tot Keizer, jaarlijks rond 16 augustus moest doorgaan, tot grotere luister gebracht. Een Te Deum met klokkengeluid, een ontvangst met wijn op de Mairie voor de Notabelen en genodigden en de afschaffing van het sluitingsuur (22 uur) op die dag, stonden op het programma. In 1810 had de Maire bovendien, ingevolge een omzendbrief van Inspecteur-Generaal Cachard, te Parijs een borstbeeld van de Keizer besteld, dat hij uit eigen zak zou betalen. Drie maanden later kwam het beeld te Hoegaarden aan en op 16 augustus 1810 greep de plechtige inhuldiging plaats in 't Nieuwhuys, waar het borstbeeld van Napoleon Bonaparte in de Raadszaal prijkte.

Na de inhuldiging weerklonken de kreten "Vive l'Empereur, Vive le Roi de Rome" (dit was Aiglon, de zoon van de Keizer).

Doch buiten stegen vijandige uitroepingen op, gericht tegen de Conscriptie en de Tyran.

Datzelfde jaar dook ook weer de schim van de familie Damsin op. De natuurlijke zoon Carolus, die in 1808 geweigerd had te trouwen, omdat hij de naam "Damsin" niet mocht dragen, omdat zijn vader hem niet erkend had, kwam op zijn beurt een natuurlijke zoon aangeven, die op 16 juni 1810 was geboren uit Marie Agnes Bonjean, met wie hij sedert 1808 samenleefde. Hij wilde aan zijn zoon de naam Jacques Damsin geven, waarvan hij echter wel het vaderschap opeiste.

En net zoals in 1808 verzette het geslacht Damsin zich weer tegen de naamgeving. Dr. Van Nerum wilde eens en voor altijd gedaan maken met wat hij noemde "la comédie d'une stupide folie" en schreef het kind in als "fils légitime" van Carolus Damsin en Marie Agnes Bonjean.

Hiermede erkende hij niet alleen Carolus als een "Damsin" en natuurlijke zoon van Carolus Damsin, de oude, maar bracht ook de geboorte-akte van 1765, door zijn oom Henricus Sweerts (Pastoor) opgesteld, tot haar volledig recht. De familie Damsin barstte van woede en eiste nu onmiddellijk het huwelijk van Carolus Damsin met Agnes Bonjean te zien voltrekken. Maar Carolus weigerde opnieuw, met de woorden "het werd mij twee jaar geleden geweigerd en nu weiger ik". Pas twaalf jaar later, in 1822 zou hij erin toestemmen en toen werd Jacques Damsin, officieel en wettelijk erkend. Het geval Damsin was opgelost maar niet ten einde ?

Nopens deze historie bleef een stamboekfragment bestaan, dat wij hier lichtjes aangepast en bijgevuld laten volgen, om het verwantschap beter te doen uitkomen.

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Paul Damsin
ø25.04.1679
x29.11.1708
Anna Peeters
ø20.08.1665
(zuster van Deken H. Peeters)

Gertrude Damsin
ø25.08.1709
+17.01.1787
x15.04.1738
Nicolaes Taelmans
ø30.07.1699
+ 4.11.1756

(zoon van Nicolas Taelmans)

Paul Damsin
ø22.02.1716

x18.08.1737
Margriet Stockmans
ø16.01.1714
+ 3.12.1770
(dochter van Burg. Jean
Stockmans)

Anne Gertrude Taelmans
ø29.05.1739

Carolus Damsin
ø7.01.1746

(natuurlijke vader van
Carolus verwekt met
Anne Gertr. Taelmans)

Carolus Damsin
ø27.05.1765
(natuurlijke zoon
van Carolus Damsin)
x1822 met
Agnes Bonjean

Henri Taelmans
ø 1.05.1771
(onwettige zoon)

Jean Damsin
ø16.06.1810

Merk op dat de twee gebroeders, alle twee natuurlijke zonen, geboren uit Anne Gertrude Taelmans, een verschillende naam dragen.

Ondertussen had Napoleon Madrid bezet (1808), maar moest tot 1813 in Spanje afrekenen met een gruwelijke geurrilla-oorlog, die vele slachtoffers vergde. In 1809 behaalde de Keizer ten koste van bloedige offers, de overwinning bij Wagram en Essling op de Oostenrijkers en bezette de steden Regensburg, Munchen, Ratisbon en Wenen. En tenslotte na moeizame gevechten Smolensk, trokken de Fransen op 14 september 1812 Moscou binnen. Dat was de dood van de Keizer, want kort nadien begon de aftocht en Bonaparte verloor zijn sympathie even snel als dat hij ze gewonnen had. Iedereen keerde zich nu tegen de Tyran, aangehitst door de schriften van de ex-Kapucijnen.

Tussen 1808 en 1812 waren 11 Hoegaardiërs gesneuveld of wegens kwetsuren of koorts in militaire hospitalen overleden. De families van al deze en vroegere gesneuvelden, verzamelden zich in 1812 in een verbond. Daarbij hadden zich ook de families van de dienstweigeraars en vaandelvluchtigen gevoegd, want sommige van hun zonen of verwanten waren tot de "Ijzers" of de "peine du boulet" en hoge geldboeten veroordeeld. Enkele van deze families zijn ons bekend :

Geenis, Gil is, Goossens, Hardiquet, Huts, Jacobs, Mareels, Meeuwis, Vandenberg, Vanex, Vanhamme en ook waarschijnlijk Vandermolen, Stockmans en Stapel.

En dit verbond werd heimelijk gesteund door oude Jacobijnen, die zich op de huidige gezagvoerders wilden wreken, omdat deze hun de macht uit de handen hadden gehaald. Doch tussen de volksmenners bevond zich een zekere Jean Damsin uit Rommersom, die lelijk te keer ging tegen wat hij noemde "de bende huigelaars" en waarmede hij Dr. Van Nerum en zijn voorganger Van Autgaerden bedoelde.

Het volk verweet aan de Notabelen dat deze hun eigen zonen vrijstelden en met grof geld "suppléants" de dood injoegen.

De menigte schoolde bij de verkiezingen van 1812 samen voor de Mairie en eiste haar zonen terug, die in een vreemd leger voor een dwingeland stierven.

Het dreigde zelf tot een oproer te komen, want enkele heethoofden trokken de Mairie binnen en sloegen het borstbeeld van de Keizer aan stukken.

Burgemeester Van Nerum riep de Gendarmen op en liet het volk uiteendrijven. Een speciaal memorieblad, getiteld "l'ingratitude de la Populace" werd door Elisabeth Van Nerum (nichtje van Dr. Van Nerum) aan deze evenementen gewijd. Maar dat zou hem duur te staan komen, want net zoals zijn voorganger over de Conscriptie was gestruikeld, zo zou ook de Loting en de oorlogen van Napoleon aan Van Nerum noodlottig worden. Het volk stond vijandig tegenover de bevoorrechte standen die terug de scepter zwaaiden en eiste inspraak in het bestuur.

Van Nerum had zijn beleid, hoe goed hij het ook voorhad, te snel en te zeer op eigen goëddunken doorgevoerd.

Hij verloor de verkiezingen, ten voordele van zijn schoonbroeder De Zangré, die de meeste stemmen behaalde en tot nieuw Burgemeester werd gekozen. Maar lag dat niet in de lijn van het "Successieplan" der Geslachten, waartoe ook De Zangré behoorde ?

Ondertussen had Napoleon Madrid bezet (1808), maar moest tot 1813 in Spanje afrekenen met een gruwelijke geurrilla-oorlog, die vele slachtoffers vergde. In 1809 behaalde de Keizer ten koste van bloedige offers, de overwinning bij Wagram en Essling op de Oostenrijkers en bezette de steden Regensburg, Munchen, Ratisbon en Wenen. En tenslotte na moeizame gevechten Smolensk, trokken de Fransen op 14 september 1812 Moscou binnen. Dat was de dood van de Keizer, want kort nadien begon de aftocht en Bonaparte verloor zijn sympathie even snel als dat hij ze gewonnen had. Iedereen keerde zich nu tegen de Tyran, aangehitst door de schriften van de ex-Kapucijnen.

Tussen 1808 en 1812 waren 11 Hoegaardiërs gesneuveld of wegens kwetsuren of koorts in militaire hospitalen overleden. De families van al deze en vroegere gesneuvelden, verzamelden zich in 1812 in een verbond. Daarbij hadden zich ook de families van de dienstweigeraars en vaandelvluchtigen gevoegd, want sommige van hun zonen of

verwanten waren tot de "Ijzers" of de "peine du boulet" en hoge geldboeten veroordeeld. Enkele van deze families zijn ons bekend :

Geenis, Gil is, Goossens, Hardiquet, Huts, Jacobs, Mareels, Meeuwis, Vandenberg, Vanex, Vanhamme en ook waarschijnlijk Vandermolen, Stockmans en Stapel.

En dit verbond werd heimelijk gesteund door oude Jacobijnen, die zich op de huidige gezagvoerders wilden wreken, omdat deze hun de macht uit de handen hadden gehaald. Doch tussen de volksmenners bevond zich een zekere Jean Damsin. uit Rommersom, die lelijk te keer ging tegen wat hij noemde "de bende huigelaars" en waarmede hij Dr. Van Nerum en zijn voorganger Van Autgaerden bedoelde.

Het volk verweet aan de Notabelen dat deze hun eigen zonen vrijstelden en met grof geld "suppléants" de dood injoegen.

De menigte schoolde bij de verkiezingen van 1812 samen voor de Mairie en eiste haar zonen terug, die in een vreemd leger voor een dwingeland stierven.

Het dreigde zelf tot een oproer te komen, want enkele heethoofden trokken de Mairie binnen en sloegen het borstbeeld van de Keizer aan stukken.

Burgemeester Van Nerum riep de Gendarmen op en liet het volk uiteendrijven. Een speciaal memorieblad, getiteld "l'ingratitude de la Populace" werd door Elisabeth Van Nerum (nichtje van Dr. Van Nerum) aan deze evenementen gewijd. Maar dat zou hem duur te staan komen, want net zoals zijn voorganger over de Conscriptie was gestruikeld, zo zou ook de Loting en de oorlogen van Napoleon aan Van Nerum noodlottig worden. Het volk stond vijandig tegenover de bevoorrechte standen die terug de scepter zwaaiden en eiste inspraak in het bestuur.

Van Nerum had zijn beleid, hoe goed hij het ook voorhad, te snel en te zeer op eigen goëddunken doorgevoerd.

Hij verloor de verkiezingen, ten voordele van zijn schoonbroeder De Zangré," die de meeste stemmen behaalde en tot nieuw Burgemeester werd gekozen. Maar lag dat niet in de lijn van het "Successieplan" der Geslachten, waartoe ook De Zangré behoorde ?

Op 10 januari 1813 legde Philippe De Zangré de eed af. De benoeming werd bekrachtigd door Latour-Depin, Prefect van het Dyle Departement, Baron van het Keizerrijk en lid van "La Légion d'Honneur".

Groetaers bleef adjunct-Meier en er veranderde niets aan de Raad, met de uitzondering dat Lintermans schrijver secretaris werd en 'Van Nerum uitviel. De Zangré zou een gematigde politiek voeren "une ligne de conduite modérée" zonder de ene, noch de andere te bevoordelen of te benadelen en te handelen in het algemeen belang der gemeente. Het volk dacht in hem de man gevonden te hebben, die los stond van de oude Schepenfamilies, waarrond steeds de geest der Sweertsen zweefde.

Doch De Zangré was getrouwd met de voormalige weduwe van ex-griffier Sweerts, had Dr. Van Nerum als schoonbroeder en behoorde tot de Geslachten, die hem hun steun hadden toegezegd.

In het begin van zijn mandaat kreeg hij echter weinig tijd om aan gemeentezaken te denken, want allerlei evenementen speelden zich af.

In de kerk van Hoegaarden was een begin van brand ontstaan. Wraak van de oude Jacobijnen werd beweerd. Maar ook te Nerm gingen een zestal huizen in de vlammen op. Toeval zegden de anderen. De schade werd hersteld en de geruchten stopten.

Dan werden, vooral van in het jaar 1813, andermaal benden dienstweigeraars in de bossen van het Hageland gemeld, waartegen de mobiele kolommen optraden. In april waren zelfs bij Boutersem en te Kortenaeken gevechten met soldaten losgebroken, doch de opstandelingen hadden kunnen ontsnappen.

Toen kwamen 100 man en 110 ruiters, onder bevel van Generaal Henry uit het Saarland toe, om de nieuwe Brigands te bedwingen. Na 10 dagen waren zij er nochtans niet in gelukt, zodat zij versterking vroegen. Tussen deze benden bevonden zich ook Hoegaardiërs, waaronder slechts volgende namen bekend zijn : Jean Bapt. Ruttens, Jean Saelmaeckers, Henry Gillis, Bernard Vander-auwere (Ref. Listes des Réfractaires de la Dyle).

Het duurde niét lang alvorens de 1.200 man onder Generaal Saunier uit Luxemburg als versterking aankwamen. Zij herstelden de orde en de rust keerde terug. Maar de rust was van korte duur, want vanaf mei 1813 deden valse geruchten de ronde, dat de uit Rusland aftrekkende Franse troepen in Duitsland, door een sterke coaliteit van Zweden, Pruisen, Russen en Oostenrijkers, waren verslagen en dat de Russen zelfs de Rijn hadden bereikt. Maar in werkelijkheid had Napoleon, na de gevechten bij Lutzen, Bautzen en Dresden, op 18 oktober 1813 bij Leipzig een onbesliste slag geleverd, die hun echter wel dwong, zijn aftocht voort te zetten. Datzelfde jaar waren de laatste Fransen ook uit Spanje verdreven. Vanaf december 1813 was de nederlaag van Bonaparte een voldongen feit geworden. Te Tienen had de Franse overheid op 17 december de stad verlaten en overal maakten zij hun pakken, gevolgd door enkele verstokte aanhangers.

Alles stond nu klaar om de bevrijders goed te ontvangen. In de steden en ook te Hoegaarden werden wachten ingesteld, om baldadigheden en plunderingen te vermijden, want het gepeupel had het voornamelijk tegen de opkopers van zwart goed, taksinniers en fanatiek gebleven Fransgezinden, waarvan er een paar uit het dorp waren gejaagd.

Voor het huis van De Zangré op de Houtmarkt (Arendsneest) werd door diens vrouw Dorothée van Nerum een vreugdevuur ontstoken, waarop zij een rode ' Sansculotten-muts in de vlammen liet opgaan (zie Familieschoon nr. 44 van 1963 blz. 246).

Doch de volgende dag werden de huizen van "Franskiljons" met pek besmeurd en als tegenaktie, deze der Monarchisten wit gekalkt. Aan de mairie had

De Zangré de Franse vlag laten verdwijnen en alle sporen van het Franse Regiem uitgewist.

En toen brak eindelijk het zolang verhoopte uur der bevrijding aan.

Kozakken, huzaren en jagers uit het Pruisische leger rukten op tot in 't zicht van Tienen en Diest, maar wijzigden hun richting en trokken de Kempen in. Pas op 28 januari 1814 werd Tienen door de Kozakken van de Pruisische Majoor Hellwig (of Helling) bevrijd. Drie dagen later kwam de Russische Generaal Marischkin met drie regimenten Kozakken aan in Tienen.

De Zangré had in zijn huis enkele Kozakken uitgenodigd, maar deze waren zodanig dronken dat zij aan 't muiten sloegen en zelfs de burgemeester met de wapens bedreigden, zo hij hun geen drank meer wilde geven.

Was er niets anders gebeurd, want zijn vrouw liep een zodanige angst op, dat zij er enkele dagen later, op 14 februari aan overleed.

Onder de overmachtige druk van de geallieerde legers werd ons land volledig bevrijd en de Fransen tot over hun grenzen verjaagd. Op 5 april 1814 leverde Generaal Marmont de stad Parijs over in de handen van dé invallers.

Napoleons glorie was teneinde. Iedereen met uitzondering van!ijn Vieille Garde had hem nu verlaten en op 20 april 1814 werd dé Keizer naar het eiland Elba verbannen. De Bourbons keerden terug met Louis XVIII terug op de troon, terwijl ons land, in afwachting van een beslissing, door Engelsen, Hollanders, Saksen, Pruisen, Russen en Bruinswijkers werd bezet.

Weldra werd de voedselvoorziening voor al deze soldaten en hun paarden een waar probleem voor de bevolking. Over de Engelsen en de Zweden viel niet te klagen, maar de Duitsers en de Russen waren echte rovers. Zij 'steelden en plunderden al wat ze konden en in zekere dorpen werden de inwoners zodanig achtervolgd, dat zij zich in de bossen gingen verschuilen. Van overal stroomden klachten binnen, burgemeesters gaven hun ontslag omdat zij door de bezettende troepen afgeranseld werden; omdat zij onvoldoende proviand leverden, meisjes werden verkracht, mensen vervolgd. De Fransen hadden een slechte indruk gelaten, maar de bevrijders waren niet beter, zodat de bevolking niet meer wist wat het beste of het slechtste was.

Te Hoegaarden was op dat gebied, alles redelijk kalm gebleven, omdat De Zangré aan de militaire overheid schonk wat gevraagd werd. En het volk vergat snel zijn vete tegen de oude vijand, want nu had iedereen elkaar nodig om het ^ hoofd te bieden aan nieuwe gevaren, en men begon zich stilaan af te vragen, - als de tijd onder Napoleon, met uitzondering van de Bloedwet, niet draag- g j' l ijker was dan'deze van nu. !'

Op 23 september 1814 werd de Prins van Orange op het stadhuis van Tienen , ontvangen en weer liepen de Hoegaardiërs naar de stad, om de prins te zien. "

Op het einde van het jaar 1814 kwam er echter verandering. De grote mogendheden hadden de aanhechting van België met Nederland beslist.

Een nieuwe periode ving aan. De bezettingstroepen verdwenen en Koning Willem I nam bezit van zijn nieuwe provinciën.